

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/podkarpacki-kongres-pamieci-na/191815,Wielka-historia-w-kontekście-małych-ojczyzn-prezentacja-raportu-Edukacja-dla-pam.html>
12.05.2024, 11:14

Wielka historia w kontekście małych ojczyzn - prezentacja raportu „Edukacja dla pamięci” na Podkarpackim Kongresie Pamięci Narodowej

4 października 2023 roku, podczas pierwszego dnia Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej, dr hab. Krzysztof Malicki, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego, zaprezentował raport zawierający wyniki zleconych przez IPN badań na temat wiedzy historycznej Polaków i ich postaw wobec przeszłości - tym razem w odniesieniu do województwa podkarpackiego. Bezpośrednio po prezentacji raportu odbyła się debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”.

Debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych” – Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”. Na zdj. prof. dr hab. Jan Draus – Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych” – Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”. Na zdj. dr hab. Tadeusz Zych – Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Zespół naukowców pod kierunkiem prof. Malickiego zadał 387 mieszkańcom Podkarpacia (osobom powyżej 20 roku życia, uczniom szkół średnich oraz nauczycielom historii) pytania o postaci, wydarzenia i miejsca, związane z historią ich małej ojczyzny – rejonem, w którym mieszkają, które wywołują w nich dumę i które są postrzegane przez nich jako ważne. Celem tych pytań była nie tylko chęć stworzenia kanonu pamięci regionalnej, lecz także określenia w jakich sferach aktywności wskazywane postaci czy wydarzenia będą się sytuować. Pośrednim celem pytań było także sprawdzenie poprawnej wiedzy o „małej przeszłości” regionalnej.

W odpowiedziach na pytania o postaci związane z Podkarpaciem respondenci wskazywali

głównie Ignacego Łukasiewicza, pioniera przemysłu naftowego, założyciela pierwszej na świecie kopalni ropy naftowej w Bóbrce oraz gen. Władysława Sikorskiego, który urodził się w Tuszowie Narodowym, wsi położonej w województwie podkarpackim. Za najważniejsze wydarzenia historyczne regionu respondenci najczęściej uznawali powstanie lampy naftowej (1853) i pomoc Żydom podczas II wojny światowej (zwłaszcza w kontekście męczeństwa rodziny Józefa i Wiktorii Ulmów w marcu 1944 r.). Ale aż 41% respondentów zaznaczyło odpowiedź „Trudno powiedzieć”, co pokazuje, że jak wielkie jest pole do działania w zakresie edukacji historycznej.

Młodzież podkarpacka nie różni się od rówieśników w Polsce co do oceny internetu, filmów i telewizji oraz tematów rozmów o przeszłości w małych gronach (np. rodzinnym, rówieśniczym). Istotne różnice statystyczne zauważamy w ocenie drukowanych źródeł wiedzy. Te ostatnie uczniowie z Podkarpacia częściej oceniali jako atrakcyjne i wiarygodne. Co ciekawe, oceny szkolnych lekcji przekazujących wiedzę o historii są surowe. Są one częściej postrzegane jako mniej atrakcyjne, mniej wiarygodne i mniej ważne jako źródło wiedzy. Interesujące jest to, że 44% badanych uczniów szkół podkarpackich w kategorii „najbardziej wiarygodne” wskazało miejsca i przedmioty.

Podsumowując wyniki badań prof. Krzysztof Malicki powiedział, że zaprezentowane wyniki należy potraktować jako pilotaż badań nad problemami, które z pewnością zasługują w przyszłości na kolejne i bardziej pogłębione regionalnie projekty badawcze. Ponadto wydawałoby się, że współczesne młode pokolenie, wpatrzone w smartfony, wypadnie znacznie gorzej, niż wykazały to wyniki badań.

Analiza pamięci regionalnej jest potrzebna i konieczna nie tylko dla celów czysto poznawczych lecz także dla kreowania polityki edukacyjnej. W przypadku Podkarpacia jest ona jednak szczególnie trudna, gdyż region w jego obecnym kształcie (województwo powstało w 1999 r.) nie mógł w swych dziejach wykształcić politycznej, gospodarczej i kulturalnej odrębności. Analiza wyników badań umożliwia jednak odtworzenie występujących w regionie form pamięci i pokazanie tego, co jest w nich specyficznie lokalne, a także tego, co stanowi odzwierciedlenie narodowej historii Polski. A problem jest tym bardziej interesujący, że w świetle wyników badania „Edukacja dla Pamięci” na Podkarpaciu (oraz w woj. świętokrzyskim) zanotowano najwyższe wskaźniki deklaracji o nieprzerwanym zamieszkiwaniu rodzin respondentów w regionie jeszcze od czasów przedwojennych.

Po raz pierwszy wyniki raportu „Edukacja dla pamięci”, zostały przedstawione podczas konferencji otwierającej kwietniowy [Kongres Pamięci Narodowej 13-15 kwietnia 2023 r. w Warszawie](#).

Bezpośrednio po prezentacji raportu „Edukacja dla pamięci” odbyła się debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”. Prowadzący debatę prof. dr hab. Jan Draus (Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej/Uniwersytet Rzeszowski) na bazie zaprezentowanego przez prof. Malickiego

raportu dyskutował z Maciejem Małozięciem (zastępca burmistrza Dębicy/Świątowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej), Tomaszem Rogiem (MBP w Cieszanowie/Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubaczowskiej), dr hab. Tadeuszem Zychem (Uniwersytet Rzeszowski/Tarnobrzeskie Towarzystwo Historyczne) o stanie świadomości historycznej mieszkańców województwa podkarpackiego.

Paneliści dzielili się własnymi doświadczeniami w zakresie kształtowania świadomości historycznej, w tym historii regionalnej, omawiano rodzaje i formy społecznej aktywności na Podkarpaciu, które wyrosły na fundamencie pamięci historycznej i mają wpływ na świadomość historyczną. Zastanawiano się także nad tym, czy uzasadniona jest teza o specyfice Podkarpacia oraz jakie projekty i działania należałoby podjąć na Podkarpaciu, aby dowartościować świadomość historyczną.

Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej

Pliki do pobrania

[Raport „Edukacja dla pamięci” \(pdf, 6.34 MB\)](#)